13. Святой Дионисий Ареопагит. Мистическое богословие / Святой Дионисий Ареопагит // Мистическое богословие. – Киев : Издание христианской благотворительно-просветительской ассоциации "Путь к истине", 1991. – С. 5–10.

14. Сержантов П. Б. Исихастская антропология о временном и вечном. Институт философии Рос. акад. наук / П. Б. Сержантов. – М. : Православный паломник – М. 2010. – 320 с.

15. Флоровский Г. В. Восточные Отцы IV – го века / Г. В. Флоровский. – [репринтное издание]. – Москва: Парижъ, 1992. – 240 с.

16. Хоружий С. С. Очерки синергийной антропологии / С. С. Хоружий. – М. : Институт философии, теологии и истории св. Фомы, 2005. – 408 с.

●

УДК 785: 398. 8 (477)

Цапун Р.В.

ТРАДИЦІЙНИЙ НОВОРІЧНИЙ ОБРЯД "МАЛАНКА" ТА ЙОГО РЕКОНСТРУКЦІЯ (на прикладі фольклорного ансамблю РДІК "Маланка" (1989-1991)

Анотація. У статті розкривається роль та значення ритуального рядження "Маланка" та його вплив на формування духовної культури у студентському колективі.

Ключові слова: обрядове дійство, фольклорний колектив, щедрувальники, світогляд.

Аннотация. В статье раскрывается роль и значение ритуального действия "Маланка" и его влияние на формирование духовной культуры в студенческом коллективе.

Ключевые слова: обрядовое действие, фольклорный коллектив, щедровальники, мировоззрение.

Annotation. The article reveals the role and significance of ritual action "Malanka" and its influence on the formation of spiritual culture in the student team.

Keywords: ritual action, folk group, schedrovalniki, worldview.

Постановка проблеми. У наукових працях багатьох дослідників календарної обрядовості, а особливо, – зимового циклу, знаходимо відомості про побутування традиційних звичаїв та обрядів українського народу. Серед цієї наукової інформації знаходимо описи новорічного обряду "Маланка". Хоч і зібрано чимало інформації про це обрядове дійство, але все ж таки, на сьогоднішній день, воно залишається мало вивченою ділянкою у царині календарно-новорічних студій.

Метою статті є висвітлення своєрідного українського карнавального обряду "Маланка", характеристика основних елементів його обрядових дійств, сценарій та його реконструкція, з використанням етнографічних джерел зібраних студентами кафедри.

Аналіз досліджень. Значний внесок у збереженні українських традицій, звичаїв та обрядів зимового циклу здійснили: П.Чубинський, О.Потебня, М.Грушевський, І.Франко, В.Гнатюк, О.Воропаєв, С.Килимник, М.Глушко, В.Борисенко, Р.Кирчів, Г.Кожолянко, але все ж таки доробок українських етнографів з конкретної теми виглядає досить скромно. Серед сучасних дослідників О.Курочкін вперше спробував класифікувати дійства персонажів новорічно-карнавального обряду "Маланка". Ним зроблено ґрунтовний аналіз та виділено декілька видів обрядодій: господарську та шлюбну магію; імітацію хатньої роботи господині; сімейні стосунки подружжя; ігрово-еротичні, гумористичні та сатиричні сценки; пародіювання; елементи сімейно-обрядових драм (весілля).

Виклад основного матеріалу. Найвеличнішим періодом народного календаря українців є період зимових різдвяних свят. Саме цей період увібрав у себе найбільш типові види народно-драматичної творчості українців, серед яких обряд "Маланки" ("Меланка", "Миланка"), характерним для якого є новорічне щедрування з традиційним переодяганням у тварин і фольклорних персонажів в супроводі маланкових пісень.

Свою назву обряд отримав від православного свята святої Меланії, яке за юліанським календарем відзначалось 31 грудня, а за григоріанським 13 січня. День святої Меланії завершує рік, а день святого Василя відкриває Новий рік.

Корені цього характерного обряду, який має давню аграрно-міфологічну основу, сягають у глибинні дохристиянські часи слов'ян, а можливо, й індоєвропейців. Із фольклорних джерел відомо, що давні слов'яни зустрічали Новий рік весною, перед початком польових робіт. Таке підтвердження знаходимо і у творчості буковинського письменника Ю. Федьковича, де образ самої "Маланки" автор трактує як "алегорію весни, а в святі на її честь вбачав символічне звільнення весни із зимового полону" [6, с.129]. У маланочних текстах пісень також можна зустріти весняні реалії, оранку, сіяння і т. д.. Це дає всі підстави говорити, про їх давнє походження та приналежність до весняно-літнього циклу.

Виділяють дві "Маланки" – Західну або Подністровсько-Правобережну та Східну або Подніпровсько-Лівобережну. Найкраще ця новорічна традиція збереглася в Карпатському регіоні, насамперед на буковинській та галицькій частині Гуцульщини. Цьому сприяла тривала відірваність південно-західного регіону від українських земель, які входили до загального масиву карпато-балканської культурної спільноти, надзвичайно багатої у плані карнавальних традицій. Нижче йтиметься про основні риси обрядового дійства, який локалізується у південно-західній частині України.

Якщо в східній частині окресленого ареалу головними виконавцями обряду були хлопці та дівчата, іноді лише дівчата та діти, то у західній маланкували лише парубочі громади. За декілька тижнів до новорічного свята призначали ватажка "Маланки", який брав на себе всі обов'язки по

проведенню обряду. В той же час, учасники дійства починали виготовляти маски та реквізит. Все це здійснювалось в таємниці. Вибираючи учасників дійства, враховувались індивідуальні якості кожного. Основним переодягненим персонажем обрядодії була "Маланка" – хлопець у жіночому вбранні, який уміє добре жартувати. Роль "ведмедя" доручали найсильнішому, за "смерть" брали худого і високого, "чортом" перебирався швидкий і спритний. Інші учасники обряду переодягались у "цигана", "циганку", "єврея", "єврейку" "коваля", "москаля", "діда", "бабу", "пана" і "пані". Переодягнувшись, у новорічну ніч вони обходили хати, танцювали і співали пісню про Маланку-Подністрянку. Про наближення гурту маланкарів засвідчували брязкання багаточисельних дзвоників, ляскання батогів (звук, подібний до пострілу з пістолета), своєрідне звучання рогу, а також звучання щедрівок та гра музичних інструментів. Вірили, що саме такий шум відганяв всіляку нечисту силу. Учасники гурту ішли пританцьовуючи або ж стрибаючи, то на одній, то на другій нозі. Дослідник новорічної обрядовості О. Курочкін, цитуючи болгарську фольклористку Р. Кацарову пояснює, що таке ритмічне стрибання "за повір'ями, сприяло вкоріненню зернових та їх зростанню" [6, с.124]. З часом магія цього дійства була втрачена, але поведінка щедрувальників була збережена.

За давньою традицією, новорічні обходи маланкарів відбувались після заходу сонця і тривали аж до світанку. Зважаючи на архаїчні народні погляди, ряджені представляли потойбічний світ, які у визначені святкові дні, і обов'язково вночі, провідують живих родичів. Саме в такий час "нечиста сила" є найбільш активною. Колись в цей святковий вечір люди старались не виходити на подвір'я, а зустріч із перебиранцями не обіцяла нічого доброго. З усіма стрічними маланкарі поводились досить войовничо. Дівчат могли облити водою, кинути в сніг чи в болото, вимастити обличчя сажею, чи посипати попелом (давні символи багатства та родючости) [6, с.124.].

Вважалось доброю ознакою, коли такий гурт заходив до хати. У цьому виявлялась шана до господарів. Як правило, ходили вони від хати до хати, але якщо хтось із господарів завинив перед громадою села, то до їх оселі "Маланка" не заходила. Не заходили вони також у хату в якій був тяжко хворий, або ж покійник. Перебрані хлопці могли занести у хату плуг чи рало, показуючи при цьому, що вони ніби орють ниву та її засівають. Така символічна оранка-сівба мала магічний характер, яка стимулювала силу землі перед початком нового сільськогосподарського року. Таким чином за допомогою слова та певних ритуальних дій учасники обряду намагалися забезпечити врожай, здоров'я, добробут та примноження в сім'ї та господарстві. Уява про силу дії і магічного слова тут виступали як закляття *"Обіцяв ти, Господь сто кіль пшениці вродити..."* [5]. Також є свідчення, що маланкарі ще виходили на город і там ляскали своїми гарапниками "на врожай" та на майбутній приплід худоби.

Головну роль в обряді виконувала "Маланка". Одягнута вона була в місцевий традиційний жіночий одяг. Обов'язково підводила брови і рум'янила щоки. В руках тримала кужіль і веретено, віник, горня з розведеною глиною, ляльку, васильки. У хаті її дії найчастіше зводились до смішних сценок, де вона пародіювала звичайну жіночу роботу. Інколи такі вчинки були зовсім протилежні народному ідеалу жінки. Це застосовано було і як для розваги, тай з виховною метою, щоб дівчата, майбутні господині, не були такими ледащими. Маланка кокетувала, легковажно себе поводила, чіпляючись з поцілунками до всіх, кого вона зустрічала. Коли вона ходила у парі з Василем, то могла себе зображати занадто сором'язливою або ж суворою. Також часто Маланка могла ходити із лялькою, де представляла роль матері з дитиною. Тоді ряджені просились в хату, щоб зігріти дитя, а потім пеленали ляльку-немовля, забавляли, годували. Або ж Маланка могла розігрувати швидкоплинне народження дитини. У хаті різні сценки масок виконувались синхронно, що розпорошувало увагу господарів. "Цигани" пропонували підкувати коня, або дочку "на щастя". Для сміху брали велику кінську підкову і прикладали до чобота дівчини. Також "цигани" пропонували господарям вироби власного виробництва – плуг, серп, косу, сапу. Часто із "циганом" ходив на прив'язі "ведмідь", який ревів, вайлувато ходив по хаті, намагався обнімати дівчат, мостив собі барліг на ліжку або під столом. Було прийнято, що ряджений ведмідь під час обряду, мірявся силою із господарем. "Циганки" ворожили дівчатам та парубкам. "Євреї", зчиняючи шарварок, розважали господарів різними пропозиціями: пропонували різний непотріб (картопляне намисто, порвані чоботи, панчохи) натомість у господаря випитували яйця, сало, курку і інші натуральні продукти. Відомо, що на території, де найактивніше побутував обряд "Маланки", поряд із слов'янським населенням проживало багато євреїв та циган, тому й не дивно, що побутові відносини між цими народами активно зображені у обряді.

Створення щедрівниками такого навмисного безладдя і розгардіяшу за повідомленням румунського вченого М.Еліаде "добре узгоджується з давньою міфологічною концепцією, згідно з якою новорічне свято щоразу відтворює космічний акт переходу від хаосу до створення світу" (1, с.68-71).

Свій обряд маланкарі показували в залежності від ситуацій. Якщо господар був гостинним, то вони демонстрували все, на що були здатні. А якщо навпаки, то тоді намагались якомога більше скоротити ігрову дію.

Розпочинали і завершували свій новорічний маршрут "маланкарі" на роздоріжжях. На Прикарпатті, здавна, на таких місцях на перший день Нового року (на Василя) влаштовувались загальносільські свята-карнавали під назвами "сход", "плєс", "забава". Класична форма їх організації – коло.

Зацікавлення цим звичаєм у автора допису виникло після участі у Всесоюзному семінарі дослідників та популяризаторів народної творчості, який проводив науково-методичний центр м. Москви (1989). Поїздка відбулась з рекомендації С. І. Шевчука, який на той час очолював кафедру

фольклору та народного співу. На семінарі один із фольклорних колективів м. Москви, познайомив із традицією давнього новорічного обряду "Маланка", записаного на східній Україні. Обряд видався дуже цікавим. Відчувався відгомін минулого з глибоким генетичним корінням. Інтерес переріс у бажання відтворити його у студентському середовищі. Пригадались тексти маланкових пісень, які чула раніше в записах студентів-заочників кафедри народного-хорового співу Юрія Марусяка та Володимира Медведя з Чернівеччини, але перебіг дій обряду був невідомий.

В радянські часи, особливо у другій половині XX сторіччя, на цей обряд існувала сувора заборона, тому коли почалась робота над його відтворенням, виникли досить об'єктивні труднощі, головні з яких полягали в обмеженій кількості документальних джерел.

Нині для пізнання глибин духовної культури слов'ян служить величезний масив інформації накопичений фольклористами та етнографами впродовж останніх двох десятиліть. А на той час, не було ніякої методики та ясності у реконструкції цього етнографічного явища. Брак потрібної інформації не давав збагнути значення символів та їх функцій. На перший погляд здавалось все дуже просто. Ряджені забавляються, веселяться, але було зрозуміло, що це не просто маскарад, а значно складніше явище.

Відтворення загальної схеми обряду почалась із окремих деталей, інформація про які накопичувалась досить хаотично, та без будь-якої методики. Не все було легко зрозуміти і пізнати. Виникали труднощі із обробкою інформації та зведенням її в єдине ціле. Тут доречно згадати добрим словом студентів-заочників, та випадкових респондентів, повідомлення яких послужило у відтворенні даного обряду. Неабиякий інтерес у наслідуванні сюжету виник і у його безпосередніх учасників, які також вносили свої корективи у відтворенні тієї чи іншої обрядодії. Згодом вималювалась цілісна картину обряду. Таким способом зібрані скупі етнографічні дані врешті-решт, привели автора до омріяної участі в роботі над відтворенням обряду у студентському фольклорному колективі РДІК.

У 1988 році з числа студентів-першокурсників, які приїхали на навчання із Прикарпаття, було організовано фольклорний гурт "Маланка", керівником якого автор цих рядків була до 1991 року. Цей гурт вивчав та популяризував народну творчість Поділля, Прикарпаття та Галичини. Саме учасникам цього гурту судилось відтворити обрядове дійство "Маланка". Розпочиналось воно так як і колись: голосно дзвонив дзвоник і учасники обряду просили дозволу "замаланкувати".

Під вікном обов'язково співали ритуальну пісню про Маланку-Подністрянку.

"Наша Маланка – Подністрянка, / Подністрову воду пила. / Подністрову воду пила, / На камени ноги мила. / На камени ноги мила, / Тонкий фартух замочила. / Повій, вітре буйнесенький, / Висуши фартух тонесенький" [5].

Пощедрувавши під вікнами, далі просяться в хату.

"У ваших дверях чотири дошки, / Пустіть Маланку до хати трошки. Пустіть до хати будем співати, / Дасте горіхів будем кусати. Наша Маланка щедрує, / пустіть до хати, най повінчує" [2].

Як правило, господарі гостинно запрошували "Маланку" до хати, особливо, якщо в хаті була доросла дівчина.

"За воротями скрипки грають, / Нашу Маланку в гості приймають [5].

У хаті ряджені співали пісень про Маланку, у якій розповідалось як вона випасала різний "товар" та вміла варити рибку.

"Маланочка красна-красна, / Товарітка пасла, пасла. / А пасучи загубила, / Шукаючи заблудила. / Маланочка воду грила, / Білий фартух замочила. / Повій, вітре, по поланці, / Суши фартух на Маланці. / Повій, вітре, по ліщині, / Суши фартух на дівчині. / На тім боці ватра горить, / А Маланка рибку варить. / Не приступай чоботарю, / Не для тебе рибку варю. / А для Йванка-подоланка, / В него личко як у панка" [3].

Серед пісень про Маланку зустрічались і такі, де розповідається про випас нею качура.

"Наша Маланка качури пасла, / Заки вечірня зоря не згасла. / Як почала зоря згасати, / Стала Маланка додому гнати" [5].

За повідомленнями О. Курочкіна "качур тут виступає втіленням родючості" [6, с.131].

Також у маланкових піснях зустрічався надзвичайно давній фольклорний мотив "Маланки – пряхи". В руках комедійний персонаж носила кужіль, або ж веретено, демонструючи при цьому свою вправність у ткацтві. У пісні виготовлені шовки і кедри (килими) "Маланка" надсилала матері, брату, сестрі. Усі її подарунки ніхто із них не приймав, лише милий приймав її дари.

"Темна нічка-щедрівочка, / Не виспала си Маланочка. / Шовки пряла, кедри ткала, / Тай до тата (мами, брата, сестри) дари слала. / Прийми тату, дари мої, / Викупи мня із неволі. / Ой не прийму дари твої, / Бо не слухала слова мої.

Бо ходила понад річку, / Ти з Василем цілу нічку. / Темна нічка-щедрівочка, Не виспала си Маланочка. / Шовки пряла, кедри ткала, / Тай до милого дари слала. / Прийми милий, дари мої, / Викупи мня я з неволі. / Ой прийму я дари твої, / Бо слухала слова мої. / Бо ходила понад річку, / Ти зі мною цілу нічку" [5].

У хаті господарів "Маланка" бешкетувала, махала віником, удаючи що прибирає. Вона могла підмітати сміття від порога до середини хати під стіл, розкидати подушки, розплескати воду по хаті, підмазати піч. У діях з піччю також була закладена міфологічна ідея. З наукових джерел відомо, що глина, за народним повір'ям, є важливим оберегом, і першоджерелом акту творення людини, і тому маніпуляції з нею мали ритуально-магічний

сенс і осмислювалися як дії, спрямовані на досягнення родючості, багатства, добробуту.

Поруч із "Маланкою" у новорічному обряді згадується і Василь. Він виступає як гарний господар, який оре ниву та її засіває, або ж зображається в іпостасі ритуальної квітки – "Васильчика".

"Ой василю, васильчику, / Посію тебе в городчику. / Будем тебе поливати, / В неділю рано проскубати, / Та й дівчатам дарувати, /За русу косу й уплітати" [5].

У щедрівках образ Василя і Маланки показують як щасливе подружжя, що живе у любові та злагоді, ведучи своє селянське господарство.

"Ой на горі вітер віє, / Там Василько жито сіє. / Сіє-віє посіває, / Тай на Маланку споглядає" [4].

Одночасно з піснями, різноманітними жартами, витівками, сценками важливе місце в ритуалі "Маланки" належало танцям.

"На дворі мороз, пляскати не може, / Пустіть до хати, будем плєсати" /

На дворі дуби, студи нам в зуби, / Пустіть до хати будем плєсати. [2].

Слово "плєсати" і "пляскати" трактується як танец (плєс) або ж танец з плесканням у долоні. Існувало повір'я, що швидкі танці та високі стрибки ряджених у святкову ніч позитивно впливали на посіви, тому чим вище вони стрибали, тим мав бути кращий урожай. Часто учасники "переберії" ставали в коло, в яке запрошували дочку господаря і танцювали під мелодію повільної коломийки, бажаючи дівчині в наступному році вийти заміж. Дівчина танцювала в парі з "Маланкою" та "гуцулом", або ж намагалась перетанцювати костюмованих візитерів, викликаючи їх таким чином на змагання. Згодом дівчина-відданиця розраховувались горіхами, які спеціально припасала для такої події. Коли танцювали, то вона їх виносила в решеті, тарахкотіла в такт мелодії, яку грали музики і обдаровувала маскованих щедрівників.

Хатнє дійство "Маланки" нагадувало концерт-виставу, де заздалегідь були продумані усі дії кожного її персонажу. Учасники обряду у жестах, вигуках, жартах намагалися найістотніше підкреслити поведінку зображуваних персонажів. Запрошували до танцю "діда" з "бабою", які танцюючи під повільну мелодію, ледь волочили за собою ноги, кректали, скаржились на біль у попереку. Танець "пані" і "пана" висміював їх аристократичні манери. "Пані" весь час заглядала в дзеркальце, а "пан" постійно кланявся, знімав циліндр і цілував їй руку. Коли танцювали "гуцули", то грали швидку коломийку, і тоді танцюристи показували усю свою спритність.

На завершення обрядової дії відбувався ритуал віншування, який часто міг нести імпровізаційний характер, хоча здебільшого він був стабільним. Ця дія найчастіше доручалась ватажку ряджених.

"Вінчую Вас щистєм, здоров'ям з цим Новим роком! Аби цей випровадили, кращого та веселішо за рік дочекали до Різдва Христового, від Риздва Христового до Василя, від Василя до Богоявлення, від Богоявлення до сто літ, поки Вам Бог назначив вік. Христос ся рождає!" [5].

Виконавши свою ігрову програму, маланкарі звертались до господарів з проханням за винагороду.

"А ви, господарі, не скупіт сі, з нашой Маланкой розплатіт сі!" [4].

Як правило, такі звертання були проголошені в жартівливій формі:

"Дайта Маланці їсти й пити, / Буде Маланка говорити. / Дайте Маланці сира й масла, / Щоб на Маланці шкіра не трєсла" [4].

Або ж дайте Маланці на спідницю (намисто, фартух, кісники, сережки). Дайте гроші на дзвоник, гуцулу на люльку.

Господарі знали, що від щедрого обдарування щедрувальників залежить їх майбутній добробут. Обдаровували грошима, давали збіжжя, сало, ковбасу, вареники, пироги, яблука, горіхи, цукерки. Особливо щедрими були господарі, коли в хату заходила перша "Маланка", або ж тоді, де була дочка на виданні. В такому випадку маланкарів могли навіть запросити до столу. Пригощаючи, дівчина намагалась показати себе з найкращого боку, вмілою та вправною господинею. Коли щедрість господаря була недостатньою, тоді щедрувальники могли йому наробити різної шкоди: обдерти піч, обмазати дьогтем, або рідиною з кізяка хату, обмастити сажею стіни, вивернути миски, розкидати дрова, зняти ворота, розплести тин. Інколи, в хаті господаря щедрувальники бачили безлад, неохайність, тоді також могли наробити шкоди, таким чином осуджуючи господинь, які до свята не прибрали оселю. Відщедрувавши, "Маланка" прямувала до слідуючої оселі.

Ось за таким сценарієм студентським фольклорним гуртом РДІК "Маланка" було відтворено це давнє ігрове дійство.

Вперше з програмою обряду "Маланка", колектив виступив на грудневому засіданні Університету культури "Просвіта" у м. Рівне (1989). З того часу колектив і отримав одноіменну назву. Згодом учасники колективу успішно показали цей обряд на другому обласному святі щедрувальників і колядників у м. Рівне (1991), а також у новорічній телепередачі "Щедрий вечір" Українського комітету по радіо і телебаченню м. Київ (1990). Зацікавлення до цього обряду виявила і студентка класу Оксана Пех, яка у дуеті з Степаном Ткачем (цимбали) досить успішно виконала маланкові пісні на VIII Слов`янському фольклорному фестивалі "Коляда" у м. Рівне (2002).

Підсумовуючи вищесказане, можна зробити висновки, що в українській традиційній культурі, таке народне карнавальне свято як "Маланка", дає усвідомити єднання Людини та Природи, у якому вони стають одним цілим. Ряджені, співають щедрівки з побажаннями врожаю, добра, щастя в родині. Це свято, по своїй суті, відображає світогляд українців, підкреслює їхню самобутність та своєрідність серед інших

слов'янських народів. Цікавою особливістю цього ігрового дійства і є те, що в минулому воно виконувало роль цензури моральних норм, вчинків і поведінки членів селянської громади. Маланкарі не заходили до тих, хто чимось завинив перед громадою. Таким способом проявлявся громадський осуд селянської громади. Щоб уникнути цієї ганьби, господарі, які мали такий гріх, ходили просити вибачення у маланкарів.

На жаль, досліджуваний об'єкт вже втратив своє живе побутування й перейшов до розряду реліктових явищ. Тому так важливо здійснювати реконструкцію цього давнього зразка духовної культури слов'ян, щоб не дати втратити зв'язок між культурою далеких пращурів і сьогоденням, збагатити її активних та пасивних учасників любов'ю до рідної культури та землі.

Використані джерела та література:

1.Елпаде Мірча. Космос и история. – Москва, 1987. – С. 68-71.

2. Інформація зібрана Володимиром Боцьком (учасником студентського гурту "Маланка").

3. Інформація зібрана Володимиром Медведем 23.01.1987р. від жительки с. Чорногузи Вижницького р-н Чернівецької обл. Гулей Фрозіни Тодорівни.

4. Інформація зібрана Раїсою Цапун 1989 р. в дорозі від гурту жінок Івано-Франківської обл.

5. Інформація зібрана Юрієм Марусяком 1989р. від гурту жінок в с. Кадобивці Заставніського р-ну Чернівецької області.

6. Курочкін О. Українські новорічні обряди: "Коза" і "Маланка" (з історії народних масок). – Опішне, 1995. – 375 с.

7. Килимник С. Український рік у народних звичаях в історичному освітленні (зимовий цикл). – Київ, 1994. – Кн. 1. – Т. 1. – 148 с.

8. Кожолянко Г. Народознавство Буковини. Новорічно-різдвяна обрядовість буковинців. – Чернівці, 2001.

•

Цюлюпа С.Д.

ДОКТОРСЬКІ ДИСЕРТАЦІЇ ДУХОВИКІВ УКРАЇНИ (кін. XX – поч. XXI ст.)

Анотація. Стаття є першою спробою розкрити основні наукові досягнення викладачів кафедр духових та ударних інструментів вищих навчальних мистецьких закладів України 3-4 рівнів акредитації за період другої половини XX початок XXI століть. В статті систематизовано і проаналізовано зміст захищених докторських дисертацій за спеціальностями музичне мистецтво, теорія та методика професійної освіти, висвітлено інформацію про авторів дисертаційних робіт, їх науковий та творчий доробок.

Ключові слова: наука, докторська дисертація, духовики, фаховий інструмент.